

จากแฟ้มประวัติศาสตร์การเมืองไทย

โดย ดร.ปรีดี พนมยงค์

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๘๖ อันเริ่มต้นยุคเผด็จการของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีข่าวลือแพร่สะพัดทั่วกรุงเทพฯ หลวงวิจิตรวาทการ รัฐมนตรีต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เห็นจอมพล ป. มีรัศมีออกมาจากตัว อันเป็นบุญญาธิการของท่านผู้นำโดยแท้ ข่าวลือเรื่องนี้ประชาชนชาวไทยเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่งกันช้านานมาแล้ว ปรากฏ ดร.ปรีดี พนมยงค์

เปิดเผยเรื่องนี้ออกมาในข้อ เขียนชื่อ “จงพิทักษ์ เจตนาธรรมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน ๑๖ ตุลาคม”

พฤติกรรม “เห็นแสง” ดังกล่าวถือได้ว่ามีความสำคัญอยู่ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ยุคเผด็จการ กองบรรณาธิการ “ปรีดีสาร” เห็นสมควรลงพิมพ์ไว้เป็นหลักฐาน

มวลราษฎรไทยส่วนมากที่มีความอึดคัด ผิดเคือง และถูกกดขี่เบียดเบียนจากอำนาจเผด็จการปฏิบัติอย่างสาหัสสนั้น ย่อมได้บทเรียนแล้วว่า จะหันหน้าไปพึ่งใครให้ปลดเปลื้องความทุกข์ยากนั้นได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ฉะนั้น

จึงได้สมานกำลังกันพึ่งตนเองภายใต้การนำของศูนย์นิสิตนักศึกษากระทำการต่อสู้เพื่อสิทธิประชาธิปไตยของตน สมดังพระพุทโธวาทที่ว่า “อัตตาหิ อัตโน นาโถ” แปลว่า “ตนของตนนั้นแหละเป็นที่พึ่งแห่งตน” คติธรรมนี้ก็ตรงกับที่ศาสนาคริสต์สอนไว้ว่า “ช่วยตนเอง แล้วพระเจ้าจึงจะช่วย” อิสลามิกแท้ย่อมถือคติธรรมของพระมะหะหมัดท่านองเดียวกับที่กล่าวนั้น

๓.๑ ในการพิทักษ์ชัยชนะก้าวแรกของวีรชนให้มั่นคงและพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั้น มวลราษฎรไม่อาจหวังพึ่งบุคคลใดแต่คนเดียว หรือคณะใดคณะเดียวเท่านั้นได้ นอกจากพึ่ง

พลังของมวลราษฎรเอง ซึ่งเป็นพลังอันแท้จริง โดยมีศูนย์ที่มีการจัดตั้งที่เข้มแข็งทั้งในทางคุณภาพและปริมาณ อันเป็นกองหน้าของมวลราษฎรที่จะต้องต่อสู้ไปอีกเป็นระยะยาวนาน ในการป้องกันมิให้อำนาจเผด็จการปฏิกริยาส่วนที่พ่ายแพ้ไปแต่ในนามเท่านั้น แต่ซากแห่งพลังนั้นยังคงมีอยู่ รวมทั้งต้องต่อสู้ซากแห่งพลังได้ ประชาธิปไตยชนิดต่างๆที่ยังคงมีอยู่ แม้จะมีใช่เป็นพวกโดยตรงเองหรืออำนาจเผด็จการที่สิ้นอำนาจไปแล้วเพียงในนามนั้นก็ตาม

ศูนย์ที่เป็นกองหน้าของมวลราษฎร รวมทั้งมวลราษฎรจะต้องกุมชัยชนะนั้นโดยตนเอง อย่างเข้มแข็ง ทุกคนมีวินัยโดยจิตสำนึกซึ่งตั้งไว้ให้มั่น ต้องระวางระไวมิให้ศัตรูของประชาธิปไตยช่วงชิงเอาไปเป็นของพวกเขาโดยเฉพาะได้ และจะต้องยึดทรศนะให้มั่นคงบนรากฐานแห่งทรศนะประชาธิปไตยสมบูรณ์ จึงจะเป็นหลักนำการดำเนินไปสู่ประชาธิปไตยสมบูรณ์ เพื่อมวลราษฎรได้ บุคคลใดยึดถือทรศนะกึ่งประชาธิปไตย ก็ดำเนินการปฏิบัติไปได้เพียงกึ่งประชาธิปไตย บุคคลใดยึดถือทรศนะที่ตกค้างมาจากระบบทาส ก็ดำเนินการปฏิบัติให้มีการปกครองเยี่ยงระบบทาสและเป็นกำลังเกื้อกูลให้ระบบเผด็จการที่ปกครองราษฎรเยี่ยงระบบทาสกลับฟื้นขึ้นมาได้ตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์

๓.๒ ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวไว้ในหลายบทความและหลายปาฐกถาว่า ก่อนที่จะมีระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกและแบบสมัยใหม่ ชนิดอื่น ๆ นั้น มนุษย์ชาติได้มีระบบสังคมหลายประเภทมาแล้วในอดีต คือ ประเภทระบอบประชาธิปไตยปฐมสหการ ประเภทระบบทาส ประเภทระบบศักดินา

ประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า แม้ระบบ

สังคมใดในอดีตได้ล้มเลิกไปแล้ว โดยอำนาจของฝ่ายสถาปนาระบบสังคมใหม่ก็ดี หรือจะเป็นโดยทางนิตินัยก็ดี แต่ในทางพฤตินัยนั้น ทรศนะอันเกิดจากระบบเก่ายังมีได้หมดสิ้นไป คือ ยังถ่ายทอดสืบต่อมาถึงชนรุ่นใหม่มบางจำพวกที่แม้จะเกิดมาภายหลังที่ระบบเก่าได้สิ้นสุดไปในทางนิตินัยแล้ว ในประเทศประชาธิปไตยใหม่และประเทศที่เข้าสู่ระบบสังคมนิยมแล้ว และมีชนรุ่นใหม่ออกขึ้นภายใต้ระบบสังคมใหม่ก็ดี แต่ทรศนะแห่งระบบเก่าโดยเฉพาะแห่งระบบทาสก็ยังคงมีซากตกค้างและแทรกซึมอยู่ในจิตใจของชนรุ่นที่เกิดใหม่บางจำพวกเป็นเวลาอีกช้านานนัก ซึ่งพยายามดิ้นรนที่จะฟื้นระบบเก่าและระบอบที่ปกครองราษฎรอย่างทาสขึ้นมาอีก ทั้งนี้เป็นไปตามกฎที่ว่า สิ่งที่กำลังจะดับสูญก็ดี และสิ่งที่ดับสูญแต่ยังคงมีซากเหลืออยู่นั้น ก็ย่อมดิ้นรนที่จะคงชีพไว้หรือฟื้นสิ่งที่สูญไปแต่ในนามให้กลับฟื้นคืนมีชีวิตอยู่ได้อีกต่อไป

ในประเทศไทยนั้น แม้ระบบทาสจะสูญสิ้นในทางนิตินัยตามพระราชบัญญัติทาส ร.ศ. ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๙) และพระพุทธเจ้าหลวงได้ทรงพระกรุณายกเลิกขนบธรรมเนียมหลายอย่างทีสืบมาจากระบบทาสก็ดี แต่ซากแห่งทรศนะอันเกิดจากระบบทาสยังคงมีเหลืออยู่ ซากทรศนะทาสนี้มีได้เกาะแน่นอยู่กับคนแห่งระบบเก่า เพราะเชื้อพระวงศ์หลายท่านและขุนนางกับชาวไทยหลายคนแห่งระบบเก่าได้เจริญรอยตามพระราชประสงค์ของพระพุทธเจ้าหลวงอย่างแท้จริงแล้ว ได้ปลดปล่อยซากทรศนะทาสให้หมดหรือลดน้อยไป แต่ชนรุ่นเก่าบางจำพวกที่เกาะแน่นในทรศนะทาสได้ถ่ายทอดทรศนะนั้นสืบต่อมาให้สิ่งสถิตอยู่

ในจิตใจของคนรุ่นใหม่บางจำพวก ดังปรากฏตัวอย่างในประเทศฝรั่งเศส ภายหลังจากการบอบสมบรูณฯ ในทางนิติบัญญัติแล้ว ต่อมาอีกประมาณ ๑๐๐ ปี ก็มีชนรุ่นใหม่บางจำพวกบำเพ็ญตนเป็น “Ultra royaliste” คือ “เป็นผู้นิยมราชาธิปไตยยิ่งกว่าองค์ราชาธิปไตย” (ข้าพเจ้ากล่าวในหนังสือว่าด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ฯ และภายในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พิมพ์เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๕) ในประเทศไทยเราก็อ้อมเห็นได้ว่า คนรุ่นใหม่บางจำพวกที่ถือทฤษฎะทาสนั้นนิยมชมชอบผู้เผด็จการบางคนที่ปกครองราชอาณาจักรเยี่ยงทาส โดยคนจำพวกนั้นไม่พิจารณาว่าผู้เผด็จการนั้นได้ตัดพระราชอำนาจที่พระมหากษัตริย์พึงมีตามระบอบประชาธิปไตย และไม่คำนึงว่าผู้เผด็จการนั้นใช้อำนาจยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบรูณฯ เมื่อคนจำพวกนั้นมีทฤษฎะทาสแล้ว เขาก็สนับสนุนผู้เผด็จการที่ปกครองราชอาณาจักรเยี่ยงทาสและไม่ช้าก็เร็ว คนจำพวกที่มีทฤษฎะทาสก็จะเกื้อกูลสนับสนุนให้มีระบอบเผด็จการปกครองเยี่ยงทาสขึ้นมาอีก ดังที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ของไทยในระยะเวลา ๒๖ ปีมานี้

๓.๓ เพื่อประกอบการพิจารณาของนิสิต นักศึกษานักเรียนและมวลราษฎรที่รักชาติ ในวิธีการรักษาและพัฒนาเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบรูณฯ ของวีรชน ๑๔ ตุลาคนั้น ข้าพเจ้าขอเสนอให้ทำนุทั้งหลายศึกษาความผิดพลาดบกพร่องของคณะราษฎรและคณะอื่นๆที่ปรากฏในทางประวัติศาสตร์ว่า ไม่สามารถรักษาชัยชนะก้าวแรกไว้ได้ และไม่อาจพัฒนาให้เป็นประชาธิปไตยสมบรูณฯ ได้ ทั้งนี้เพื่อทำนุทั้งหลายจะอาศัยเป็นบทเรียนที่ไม่ทำการผิดพลาดซ้ำอีก และในขณะที่เดียวกันก็ควรศึกษาถึงวิธีการที่คณะ

หรือองค์การอื่นสามารถรักษาชัยชนะก้าวแรกไว้ได้อย่างมั่นคง แล้วสามารถพัฒนาก้าวต่อไปให้สมบรูณฯ ยิ่งขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อนำเอาความถูกต้องมาประยุกต์ตามสภาพท้องที่กาลสมัยของประเทศไทย

ก. คณะราษฎรมีความผิดพลาดหลายประการอันเป็นผลประจักษ์อย่างหนึ่งที่รู้กันว่ามีความแตกแยกกันภายในคณะราษฎร ปัญหาที่จะต้องพิจารณาคือ เหตุใดคณะราษฎรจึงมีความแตกแยกกัน ความแตกแยกกันนั้นเกิดขึ้นเพราะความแตกต่างกันในระดับจิตสำนึกแห่งความเสียสละ การเห็นแก่ตัวภายหลังที่ได้ชัยชนะก้าวแรกแล้ว และแตกต่างกันในทฤษฎะทาสที่แต่ละคนและกลุ่มบุคคลที่มีชาทฤษฎะทาสเท่าค่างอยู่น้อยบ้างมากบ้าง สมาชิกทุกคนมีทฤษฎะตรงกันและยอมพลีชีพร่วมกัน เฉพาะการล้มระบอบสมบรูณาญาสิทธิราชย์เท่านั้น เมื่อได้ชัยชนะก้าวแรกแล้ว ได้แตกแยกกันตามทฤษฎะคงที่ถอยหลัง ก้าวหน้าที่แต่ละคนแต่ละกลุ่มมีอยู่ ฝ่ายทฤษฎะคงที่ก็พอใจที่ล้มระบอบสมบรูณฯ แล้ว ฝ่ายก้าวหน้าต้องการพัฒนาประเทศให้เป็นประชาธิปไตยสมบรูณฯ ยิ่งขึ้น ฝ่ายถอยหลังต้องการปกครองประเทศตามระบอบเผด็จการที่แม้ดูผิวเผินว่าเป็นคนละอย่างกับระบบทาส แต่ถ้าวิจารณาก็ต้องแท้คือการปกครองอย่างระบบทาสที่ถอยหลังไปยิ่งกว่าระบบศักดินา

ข. การแตกแยกกันภายในคณะ หรือภายในพรรคต่าง ๆ นั้นเป็นปรากฏการณ์มีอยู่ทั่วไป

ไม่ปรากฏว่ามีพรรคหรือคณะการเมืองใดในโลกนี้ทั้งที่เป็นมาแล้วในอดีตและปัจจุบัน

ที่ไม่มีข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในพรรค หรือคณะนั้น ซึ่งจะเป็นจารีตนิยมหรือกลางๆ หรือสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ เราจะได้ยินว่า ภายในพรรคต่างๆ ดังกล่าวแล้วมีความขัดแย้งกันอันเป็นเหตุให้ส่วนหนึ่งแตกแยกออกมาตั้งเป็นหลายพรรคใหม่ขึ้น หรือได้ยินว่าสมาชิกส่วนหนึ่งของพรรคหนึ่ง ๆ ถูกขับไล่ออกจากพรรค หรือบางพรรคที่ได้อำนาจรัฐแล้ว เช่น พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตและพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ชำระล้างสมาชิกบางส่วนที่ทรยศต่ออุดมการณ์ของพรรคในการฟื้นแนวทางเก่า ดังนั้น ถ้าสมมุติว่าเราได้ข่าวมาว่า ภายในศูนย์นิสิตนักศึกษาที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับพรรคนะหรือวิธีการรักษากับพัฒนาชัยชนะแล้ว เราก็ไม่ควรท้อแท้ว่ามีเหตุการณ์ตามที่สมมุตินั้นเกิดขึ้น เพราะเป็นเรื่องธรรมดาที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติแห่งการขัดแย้งระหว่างพรรคเก่ากับพรรคใหม่

ปัญหาสำคัญอยู่ที่พรรคหรือศูนย์กลางแห่งขบวนการสามารถจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งนั้นให้หมดหรือลดน้อยลงไปได้อย่างไร การรักษาส่วนที่ดำเนินตามอุดมคติของพรรค นั้นไว้ได้หรือไม่ แทนที่จะผิดพลาดอย่างคณะราษฎรที่ต้องสลายไป เพื่อประกอบ การพิจารณา จึงควรศึกษาวิธีการของพรรค ต่างๆ ที่ภายในเกิดขัดแย้งกัน แต่พรรคนั้น สามารถแก้ข้อขัดแย้งภายในได้ โดยรักษาพรรค นั้นไว้ได้อย่างสมบูรณ์ หรือถ้าจำเป็นก็รักษา ส่วนที่มั่นคงในอุดมคติของพรรคนั้นให้เป็น พลังสำคัญในการรักษาพรรคหรือศูนย์ฯ นั้น ให้มั่นคงอยู่ได้ตลอดไปจนบรรลุตามเจตนารมณ์ ที่สมบูรณ์

สิ่งที่จะช่วยให้พรรคหรือศูนย์ฯ ดำรงคง

อยู่ได้ แม้มีข้อขัดแย้งภายในอันเป็นไปตามกฎ ธรรมชาตินั้น คือ การยึดมั่นในทัศนคติประชาธิปไตยสมบูรณ์ เป็นหลักนำในการบรรลุถึงซึ่ง เจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์อันเป็นสัมมา ติษฐิ และการหมั่นสำรวจตนเองอยู่เนืองนิตย์ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดและหลงผิดของตนเอง และช่วยเพื่อนให้แก้ไข

ค. จริยอยู่ที่มิปรากฏการณ์ว่า นายทหาร ส่วนหนึ่งในคณะราษฎรได้ใช้อำนาจทหารเป็น กำลังให้นายทหารนั้น ๆ เป็นใหญ่ในรัฐบาล แล้วปกครองราษฎรตามระบอบเผด็จการทหาร แต่ความจริงนั้นสมาชิกราษฎรที่เป็นทหารยังมี อีกหลายคนที่ยึดสัตย์ต่ออุดมคติประชาธิปไตย ของราษฎร อาทิ พระยาพลพลพยุหเสนา ที่ ในระหว่างเป็นผู้บัญชาการทหารบกก็ตี เป็น นายกรัฐมนตรีก็ตี ไม่เคยกระทำการใดขัดต่อ ระบอบประชาธิปไตยและไม่เกาะแนบในการ ครองตำแหน่งนั้น ๆ คือ เมื่อถึงกำหนดออก ตามวาระในรัฐธรรมนูญก็ลาออกโดยสุจริต ภาพ นายทหารบก เรือ คณะราษฎรอีกหลาย คนที่ยึดสัตย์ต่ออุดมการณ์ประชาธิปไตย คง มีเฉพาะนายทหารส่วนน้อยเท่านั้น ที่เมื่อได้ อำนาจแล้วก็ฉีกกำลังกันแถลงการปกครอง ประชาธิปไตยให้เป็นระบอบเผด็จการ สมาชิก คณะราษฎรที่เป็นพลเรือนหลายคนที่มีพรรคนะ เห็นแก่ตัว หวังในลาภยศจากอำนาจเผด็จการ ได้หันไปเกื้อกูลสนับสนุนอำนาจนั้น

ฉะนั้นปัญหา มิได้อยู่ที่ว่าผู้ใดเป็นทหารแล้ว ย่อมนิยมลัทธิเผด็จการ หรือผู้ใดเป็นพลเรือน แล้วย่อมสนับสนุนประชาธิปไตย ปัญหาอยู่ที่ ซากพรรคนะที่ตกค้างมาจากระบบทาสยังคง ผังอยู่ที่บุคคลใด ไม่ว่าคนนั้นเป็นทหารหรือ

พลเรือนก็ทำให้บุคคลนั้นๆ ถือเป็นหลักนำ
ดำเนินการปฏิบัติไปในแนวทางที่ต้องการ หรือ
สนับสนุนให้มีระบอบเผด็จการที่ปกครองราษฎร
อย่างระบบทาส

อันที่จริงนั้นหลักการตามพระราชบัญญัติ
เกณฑ์ทหาร ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๐ เป็นต้นมา
ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าชายไทยทุกคนต้องเป็น
ทหาร ซึ่งเมื่อคนที่มีอายุย่างเข้า ๑๘ ปี ต้อง
ขึ้นทะเบียนเป็นทหารกองเกินอัตราที่อาจจะถูก
ระดมเป็นทหารประจำการได้ พระราชประสงค์
ของรัชกาลที่ ๖ นั้นคือ ต้องการให้ชายไทย
เป็นทหารของราษฎรไทยหากการอบรมฝึกฝน
ทหารในสมัยหลังภายใต้อำนาจเผด็จการ ได้
ทำให้ทหารประจำการเป็นเครื่องมือของอำนาจ
เผด็จการ เจตนารมณ์ของนายทหารผู้ใหญ่ใน
คณะราษฎรนั้น ต้องการให้กองทัพไทยดำเนิน
เยี่ยงกองทัพสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งพลเมืองชาย
เป็นทหารรักษาท้องถิ่น คือเป็นกองทัพของ
ราษฎร ในการนั้นได้เริ่มทำไปเป็นเบื้องต้น
แล้ว โดยกองทัพไทยในยามปกติ นั้น นาย
ทหารมียศสูงสุดเพียงนายพันเอก คงมีนายพล
เพียงคนเดียวซึ่งเป็นสมุหราชองครักษ์ของ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และได้จัด
ระเบียบกองทัพตามเขตมณฑลและจังหวัด
มิใช่ในรูปกองพล กองทัพน้อย กองทัพเหมือน
สมัยระบอบสมบูรณาญา กองทัพไทยสมัยแรก
ของคณะราษฎรมีผู้ให้ฉายาว่า “ทหารจังหวัด”
ถ้าหากนายทหารส่วนที่นิยมอำนาจเผด็จการ
ไม่ขัดขวางแล้ว แผนการจัดตั้งชายไทยให้เป็น
ทหารของราษฎรก็จะดำเนินการต่อไปได้สำเร็จ
และจะเป็นพลังของฝ่ายราษฎรในการรักษา
และพัฒนาระบอบประชาธิปไตยสมบูรณ์ของ
ราษฎรได้

ขบวนการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ.๑๗๘๙ ไม่
อาจใช้ทหารแห่งระบอบราชาธิปไตยเก่าได้
นอกจากบางคนที่เข้าข้างฝ่ายราษฎร ดังนั้น
จึงได้อำศัยราษฎรฝรั่งเศสนั้นเองติดอาวุธ
ขึ้นต่อสู้ศัตรูภายในของราษฎรและต่อสู้กับ
ประเทศที่ยกกำลังปฏิกริยามาประชิดประเทศ
ฝรั่งเศสเพื่อทำลายระบอบประชาธิปไตย

ขบวนการปฏิวัติของหลายประเทศในสมัย
ต่อมาที่สามารถรักษาและพัฒนาชัยชนะได้นั้น
ก็อาศัยการจัดตั้งราษฎรให้เป็นทหารของฝ่าย
ราษฎรเป็นหลักสำคัญและต้อนรับทหารแห่ง
ระบอบเก่าที่ถือประโยชน์ของราษฎรเหนือส่วน
ตัว จึงได้อาศัยมาอยู่ในกองทัพของราษฎร

ในประเทศไทย ก็ปรากฏว่าหลายขบวน
การที่ต่อสู้อำนาจเผด็จการนั้น ได้มีนายทหาร
สัญญาบัตร นายทหารประทวน พลทหารที่
นิยมประชาธิปไตยได้ร่วมต่อสู้ในฝ่ายราษฎร

ดังนั้น ปัญหามีข้ออยู่ที่ว่าขบวนการปฏิวัติ
ปฏิเสธความสำคัญของทหาร แต่ทหารที่ว่ามี
คือทหารของฝ่ายราษฎร ที่มาจากราษฎรโดย
ราษฎร ได้รับการฝึกฝนอบรมให้ปฏิบัติการ
เพื่อราษฎร ไม่ยอมเป็นเครื่องมือของอำนาจ
เผด็จการที่ปกครองทหารอย่างทาส

ประวัติศาสตร์ของบางประเทศปรากฏว่า
เมื่อทหารที่ถูกเกณฑ์มีทางรู้ได้ว่า ขบวนการ
ของราษฎรทำเพื่อพ่อแม่ของทหารนั่นเองซึ่ง
ได้รับความเดือดร้อน เช่น ทหารลูกชานาว่า
ว่าขบวนการนั้นนำผลไปสู่พ่อแม่ชานาด้วย
ทหารลูกคนจน และลูกกรรมกรรู้ว่าขบวนการ
นั้นนำผลไปสู่พ่อแม่ที่มีฐานะนั้นด้วย ทหาร
ลูกผู้มีทุนน้อยและลูกข้าราชการผู้น้อยรู้ว่า
ขบวนการนั้นนำผลไปสู่พ่อแม่ที่มีฐานะนั้นด้วย
ทหารลูกนายทุนรักชาติที่ถูกอภิสิทธิ์ชนข่มเหง

รู้ว่าขบวนการนั้นนำผลไปสู่พ่อแม่ที่มีฐานะ นั้นด้วย ทหารเหล่านี้ก็ไม่ยอมเป็นเครื่องมือของฝ่ายที่มีอภิสิทธิ์เบียดเบียนข่มเหงพ่อแม่ ทหารเหล่านี้ก็จะหันมาประกอบเป็นพลังส่วนหนึ่งของขบวนการราษฎรที่แท้จริงแห่งชาตินั้น ๆ (ไม่ใช่ขบวนการที่ทำเพื่อการรักษาอำนาจ การแผ่อำนาจ การแผ่อิทธิพลของชาติอื่น)

ง. คณะราษฎรได้เชิญขุนนางเก่ามาร่วม ประกอบเป็นรัฐบาล โดยมีพระยามโนปกรณัม เป็นหัวหน้ารัฐบาล

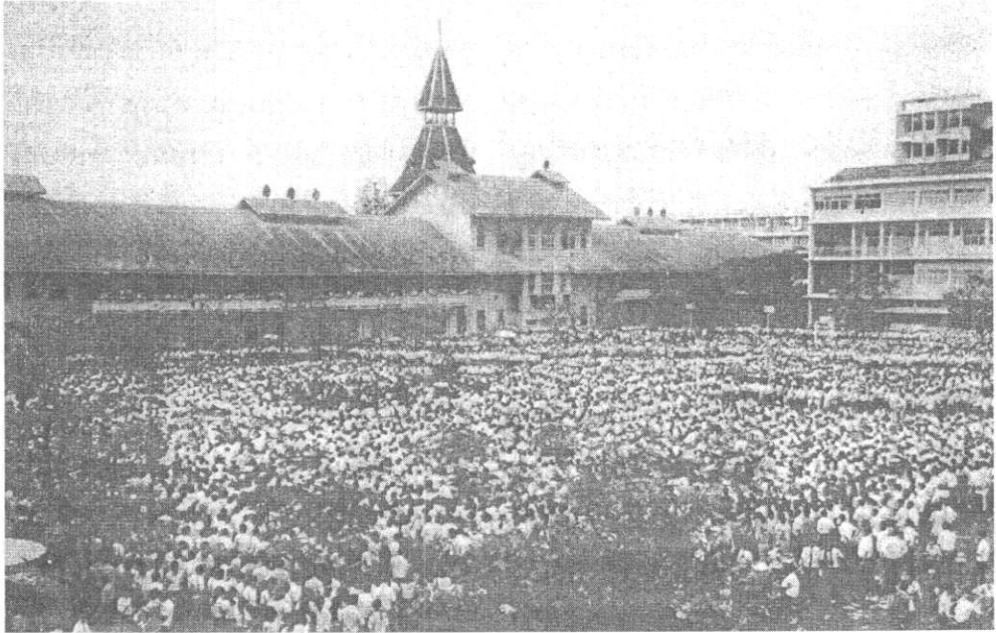
เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ พระยามโนปกรณัม ได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในพระราชกฤษฎีกาการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร และให้ตั้งใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธ.ค. ๒๔๗๕ บางมาตราแล้ว ได้มีพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ลงโทษผู้ที่มีความคิดสังคมนิยมชนิดต่างๆ แม้มิใช่เป็นคอมมิวนิสต์

มีหลายท่านที่หวังดีสมัยนั้นได้วิจารณ์ว่า ข้าพเจ้ามิได้ถอดถอนบทเรียนจากการที่ ขุน ยันเซ็น ได้มอบอำนาจให้ หยวนซีไฮ ขุนนางแห่งระบอบเก่าของจีนเป็นประมุขรัฐบาลจีน

..หลังจากการอภิวัตน์ ค.ศ. ๑๙๑๑ ของจีนได้ ชัยชนะก้าวแรกแล้ว จึงเป็นเหตุให้หยวนซีไฮ ทำลายชัยชนะก้าวแรกของการอภิวัตน์นั้น แล้วตนเองได้ดำเนินถอยหลังเข้าคลองที่ละชั้น ๆ แล้วก็สถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิจีน (อยู่ ได้ชั่วคราวก็ถึงแก่กรรม) ข้าพเจ้ายอมรับว่า ข้าพเจ้าผู้เดียวที่พำผิดในการเสนอคณะราษฎร ให้เชิญพระยามโนปกรณัมเป็นหัวหน้ารัฐบาล เพราะสมาชิกคณะราษฎรอื่นๆ มิได้คุ้นเคยกับ พระยามโนปกรณัม มาก่อนเท่ากับข้าพเจ้า ที่ได้เคยร่วมงานกับท่านผู้นี้ในกรมร่างกฎหมาย

และในการร่วมเป็นกรรมการสอบไล่นักเรียน กฎหมายหลายครั้ง จึงได้มีการสนทนากับ ท่านผู้นี้ที่แสดงว่าท่านนิยมประชาธิปไตย และการปฏิบัติของท่านในระหว่างเป็นอธิบดีศาล อุทธรณ์นั้นแสดงว่า ท่านกล้าตัดสินใจโดย มิได้เกรงกลัวอำนาจสมบูรณาฯ ซึ่งนักเรียน กฎหมายหลายคนในสมัยนั้นได้นิยมชมชอบ ท่าน ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าท่านมีลักษณะต่าง กับหยวนซีไฮ ที่ได้เคยทรยศพระเจ้าจักรพรรดิ กงสุของจีนที่ประสงค์จะพระราชทานระบอบรัฐธรรมนูญให้แก่จีน ข้าพเจ้ามีความผิดที่ไม่ได้ วิจารณ์ให้ลึกซึ้งว่า พระยามโนปกรณัมเป็น บุคคลที่มีซากความคิดแห่งระบอบเก่าเหลือ อยู่มาก แต่ข้าพเจ้าขอให้ความเป็นธรรมแก่ พระยามโนปกรณัมว่า ถ้าโดยลำพังท่านผู้เดียว แล้ว ก็ไม่สามารถที่จะกระทำการได้รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยได้ หากท่านได้รับความสนับสนุน จากบางส่วนของคณะราษฎรเอง ที่มีทรรศนะ อันเป็นซากตกค้างมาจากระบอบเก่าและบุคคล อื่นๆที่เป็นขุนนางเก่าที่ได้รับเชิญให้เข้ามาร่วม รัฐบาล

ความผิดพลาดของข้าพเจ้าดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นบทเรียนของศูนย์นิสิตนักศึกษาและ นักเรียนและชนรุ่นใหม่ที่ปัจจุบันนี้ที่จะไม่ทำ ผิดซ้ำอีก โดยต้องวิจารณ์ลักษณะอันเป็นธาตุแท้ของบุคคลที่จะร่วมมือหรือมอบหมายในการ รักษาและพัฒนาชัยชนะก้าวแรกของวีรชน คือ บางคนอาจแสดงความเป็นประชาธิปไตยชั่ว ขณะหนึ่ง แต่เมื่อถึงระยะที่จะพัฒนาชัยชนะ ต่อไปแล้ว ก็อาจจะดำเนินไปตามทรรศนะอัน เป็นซากแห่งความคิดเก่าของตนที่ตกทอดมา อันเป็นการบั่นทอนไปถึงรากฐานแห่งการที่จะ รักษาชัยชนะที่ได้มาในก้าวแรกนั้นด้วย

จ. พันเอกพระยาพหลฯ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากพระยามโนปกรณษ์ ได้ดำเนินกิจการบ้านเมืองตามระบอบประชาธิปไตยทุกประการ และเมื่อถึงกำหนดออกตามวาระที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญก็ได้ลาออก โดยพันเอกหลวงพิบูลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีสืบแทนต่อมา

ในระยะแรกที่พันเอกหลวงพิบูลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้ดำเนินกิจการบ้านเมืองตามระบอบประชาธิปไตย มีอยู่อย่างหนึ่งที่ปฏิบัติผิดไปจากอุดมคติเดิมของคณะราษฎรที่นายทหารในยามปกติมียศอย่างสูงเพียงชั้นนายพันเอกเท่านั้น แต่หลวงพิบูลฯ ได้รับแต่งตั้งจากคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นนายพลตรี

ครั้นอยู่ต่อมาไม่นานก็มีบุคคลที่มีทรศนะสืบเนื่องจากระบบทาสสนับสนุนให้หลวงพิบูลฯ ปกครองประเทศตามระบอบเผด็จการนาซีและฟาสซิสต์ ซึ่งเป็นการปกครองราษฎรอย่างทาสคนสมัยนั้นได้กล่าวขวัญกันถึงว่ามีบางคนได้เข้าไปกราบไหว้วว่า ได้แลเห็นแสงรัศมีอันเป็นอิทธิพลออกจากกายของหลวงพิบูลฯ คำเล่าลือนี้อาจขยายมากเกินไป ความจริงมีเพียงว่า ในค่ำวันหนึ่งมีการแสดงละครที่วังสวนกุหลาบ ในโอกาสวันเกิดของหลวงพิบูลฯ ข้าพเจ้ากับเพื่อนก่อนการหลายคนได้รับเชิญไปในงานนั้นด้วย ซึ่งผู้ที่มีชีวิตอยู่ในขณะนี้ยังคงจำกันได้ว่า หลวงวิจิตรวาทการเป็นผู้นำละครมาแสดงและเินบางจากท่านผู้นี้ก็แสดงเองด้วย มีฉากหนึ่งแสดงถึงระบำ-ฝูงไก่ (หลวงพิบูลฯ เกิดปีระกา) ฉากฝูงนั้นแสดงว่า คนมีบุญได้มาจุติเกิดในปีระกาซึ่งเป็นมิ่งขวัญของชาติไทย อีกฉากหนึ่ง หลวงวิจิตรวาทการแสดงเป็นชายชราง่อยเปลี้ย

เมื่อได้ออกมาเห็นหลวงพิบูลฯ ผู้มีบุญได้กราบอภิวาทวันทา ความง่อยเปลี้ยของชายชรานั้นก็หมดสิ้นไป หลวงพิบูลฯ ได้หันหน้ามาทางข้าพเจ้าแสดงอาการขวยเขิน แล้วได้หันไปประณมมือรับไหว้หลวงวิจิตรวาทการ ข้าพเจ้าเห็นว่าขณะนั้นหลวงพิบูลฯ ก็ยังไม่คิดที่จะเป็นผู้เผด็จการ แต่ต่อมาเมื่อซากทรศนะเก่าของบุคคลอีกหลายคนได้สนับสนุนบ่อย ๆ ครั้งเข้ารวมทั้งมีพวกที่ได้ฉายาว่า จตุสดมภ์ที่ค่อยยกยอปอปั้น ก็ทำให้หลวงพิบูลฯ ซึ่งเดิมเป็นนักประชาธิปไตยได้เคลิบเคลิ้มเปลี่ยนจากแนวทางเดิมไปได้

ข. เมื่อได้มีการสงบศึกกับอินโดจีน ฝรั่งเศสแล้ว มีผู้สนับสนุนให้หลวงพิบูลฯ ขอพระราชทานเลื่อนยศสูงขึ้น หลวงพิบูลฯ ได้พูดกับข้าพเจ้าและอีกหลายคนว่า จะคงมียศเพียงนายพลตรีเท่านั้น แต่คณะผู้สำเร็จราชการซึ่งเวลานั้นประกอบด้วย พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ และเจ้าพระยาวิไชยนทร์ฯ ในพระปรมาภิไธยพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้เลื่อนยศหลวงพิบูลฯ จากนายพลตรีเป็นจอมพล โดยขอให้หลวงอดุลเดชจรัสช่วยเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เรื่องนี้หลวงพิบูลฯ มิได้รู้ตัวมาก่อน แต่เมื่อได้ทราบจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก็ยังไม่สมัครใจที่จะรับยศจอมพลนั้น และไม่ยอมไปรับคทาจอมพลจากคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นเวลาหลายเดือน ต่อมาพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ จึงได้นำคทาจอมพลไปมอบให้จอมพล ป. ที่ทำเนียบวังสวนกุหลาบ

ต่อมาคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งให้

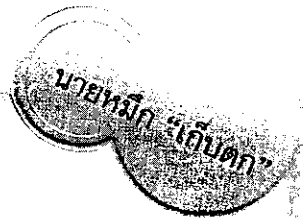
จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด อันเป็นโอกาสให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำเนินการปกครองประเทศตามระบอบเผด็จการยิ่งขึ้น แล้วได้นำประเทศเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒

เราสังเกตได้ว่า ถ้าคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ยอมลงนามตั้งหลวงพิบูลฯ เป็นจอมพลและผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้ว หลวงพิบูลฯ จะมียศและมีตำแหน่งนั้นได้อย่างไร แม้จะมีผู้รับสนองพระราชโองการ คณะผู้สำเร็จฯ ก็ปฏิเสธได้ เพราะร่างพระราชบัญญัติก็สามารถยับยั้งไม่ยอมลงนามได้ ปัญหาอยู่ที่คณะผู้สำเร็จฯ จะถือเอาประโยชน์ของชาติเหนือกว่าความเกรงใจหลวงพิบูลฯ หรือไม่

เมื่อการปฏิบัติจอมพล ป. นำความเสียหายทั้งภายในและภายนอกมาสู่ประเทศชาติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งประเภทที่ ๑ และ

ประเภทที่ ๒ ซึ่งมีสมาชิกคณะราษฎรที่รักษาอุดมคติประชาธิปไตยอยู่ด้วยนั้น ได้พร้อมใจกันจัดการโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายให้จอมพล ป. ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ข้าพเจ้าในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็ได้ปฏิบัติตามความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น แล้วต่อมาข้าพเจ้าในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้ประกาศพระบรมราชโองการปลดจอมพล ป. จากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด แล้วได้ยุบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดโดยตั้งตำแหน่งแม่ทัพใหญ่ อันเป็นตำแหน่งที่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก และตั้งให้พระยาพหลฯ ดำรงตำแหน่งแม่ทัพใหญ่นี้ เพื่อบังคับบัญชาทหารตามหลักประชาธิปไตย (ข้าพเจ้าได้กล่าวรายละเอียดไว้ในหนังสือเล่มที่อ้างข้างบนนั้น)

พ.ศ. ๒๕๑๘

สงครามที่ยุติธรรมมิได้ แต่กองทัพที่มีความยุติธรรมไม่มี

อังเดร มัลโรซ์

นักเขียนฝรั่งเศส